

Anna Rudyk

Uniwersytet Rzeszowski

Leksykalne wykładniki wybranych emocji negatywnych w rosyjskojęzycznej wersji utworu Katarzyny Grocholi *Upoważnienie do szczęścia*

Emocje stanowią nieodłączny element naszej psychiki, ukierunkowują działania człowieka, pozwalają przystosować się do otoczenia czy chociażby wspomagają lub hamują proces uczenia się. Zasadniczo reakcje te można podzielić na pozytywne i negatywne. Podczas gdy istotą uczuć pozytywnych jest chęć podtrzymania kontaktu z bodźcem – osobą, sytuacją, miejscem, które je wywołały, negatywne emocje sprawiają, że chcemy unikać tego, czym zostały wywołane. Jednak i te doznania są nam potrzebne, gdyż nie tylko mobilizują nas do pewnych działań, ale również pozwalają dostrzec i docenić to, co w życiu prawdziwie istotne i piękne. Uczucia, jako ciekawy i aktualny przedmiot badań, coraz częściej przyciągają uwagę językoznawców. Język, pokazując sposób myślenia i zachowania ludzi, stanowi swoiste ogniwo między człowiekiem a otaczającym go światem [Piasecka 2013, 15]. Wśród prac na temat ludzkich odczuć i ich odzwierciedlenia w języku można wyróżnić publikacje poświęcone nazywaniu uczuć, sposobom mówienia o nich oraz takie, w których opisywane są środki wyrażania emocji [Data 2000, 245].

Przedmiotem analizy w niniejszym artykule są funkcje składniowe, jakie pełnią leksykalne wykładniki smutku, złości i strachu w tekście polskim w konfrontacji przekładowej z językiem rosyjskim. Ponieważ z każdą z wymienionych emocji można powiązać dużą grupę leksemów, postanowiliśmy ograniczyć materiał do wyrazów pokrewnych. Badaniu poddano rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki, które zawierają rdzenie *-smut-*, *-zł-* i *-strach-*. Dlatego do opisu nie zostały włączone m.in. słowa *bać się* czy *wściekły*, mimo iż niewątpliwie wyrażają wskazane wcześniej stany emocjonalne. Źródłem materiału faktograficznego jest zbiór opowiadań Katarzyny Grocholi pt. *Upoważnienie do szczęścia* i jego przekład na język rosyjski.

Zanim przystąpimy do analizy zebranych przykładów postaramy się krótko przybliżyć istotę każdej z emocji, których językowa reprezentacja będzie rozpatrywana w niniejszej pracy.

Smutek to stan psychiczny, który pojawia się jako następstwo przykrych przeżyć, doznanych cierpień [Borek 1999, 61]. W słowniku przekładowym znajdujemy następujące ekwiwalenty: *печаль, грусть, тоска* [*Wielki słownik polsko-rosyjski...* 1979, 345], a każdy z nich wyraża nieco inny odcień emocji, co pokazują następujące definicje: „*печаль* – чувство грусти и скорби, состояние душевной горечи” [Ильин 2001, 470]; „*грусть* – чувство уныния, легкой печали” [Ильин 2001, 460]; „*тоска* – состояние душевной тревоги, соединенное с грустью” [Ильин 2001, 456].

Mianem złości określamy silne uczucie wzburzenia, gniewu lub wrogości, któremu często towarzyszy agresja [*Inny słownik języka polskiego...* 2000, 1355]. Słowo *злость* oznacza „раздраженно-враждебное состояние” [Ильин 2001, 464]. Strach z kolei jest uczuciem, które towarzyszy „niechceni tego, co może być” [Wierzbicka 1971, 40]. Warto podkreślić, że strach stanowi subiektywne odczucie niebezpieczeństwa, gdyż nie sposób mówić o sytuacji niebezpiecznej w oderwaniu od subiektywnego stanu, dlatego że za groźną można uznać jedynie taką sytuację, którą konkretna osoba jako taką odbiera [Borek 1999, 18].

Zebrany materiał faktograficzny obejmuje łącznie 42 przykłady zdań z leksemami ze znaczeniem smutku, złości i strachu zawierającymi wymienione wcześniej rdzenie. W tabeli 1 zostały uporządkowane ich odpowiedniki, jakie wystąpiły w zebranych materiałach (wszystkie wyrazy zostały podane w formie wyjściowej).

Tabela 1

Leksemy ze znaczeniem wybranych emocji negatywnych
i ich rosyjskie ekwiwalenty przekładowe

smutek	грусть
smutno	грустно
	с грустью
smutny	печальный
złość	злость
	гнев
	обида
	раздражение
zły	злой
	рассердиться
zezłościć	
strach	страх
wystraszony	испуганный
przestraszony	
straszyć	пугать

Źródło: opracowanie własne

Jak widać, mimo iż z tekstu wyjściowego wybrano wyrazy pokrewne, nazywające trzy różne negatywne emocje, nie wszystkie ekwiwalenty w obrębie poszczególnych grup są współrzdzenne. Najbardziej różnorodną grupę w zebranych materiale tworzą rosyjskie leksemy ze znaczeniem złości (*злость, гнев, обида, раздражение, сердиться*), natomiast te, które wyrażają uczucia smutku i strachu, należą do dwóch różnych rodzin wyrazów.

Warto zauważyć, że leksemy zawierające rdzeń *-strach-* występują nie tylko jako wykładniki emocji, ale mogą również odgrywać rolę intensyfikatorów, jak w poniższych przykładach:

- (1) *Po Jacku **strasznie** płakałam.*
*Я из-за нег **ужасно** рыдала.*
- (2) *Nie było ciepło, i tak **strasznie** chciał wejść do któregoś z tych domów (...).*
*Не было тепла, и так **ужасно** хотелось войти в какой-нибудь из домов (...).*
- (3) *Ale **strasznie** dawno cię nie widziałam...*
Как давно я тебя не видела...
- (4) *Dla mnie niedawno, bo mi czas **strasznie** szybko leci.*
Для меня – недавно, потому что время быстро летит.

W egzemplifikacjach (1) i (2) leksem *strasznie* został przetłumaczony słownikowym odpowiednikiem *ужасно* [*Wielki słownik polsko-rosyjski...* 1979, 377]. Oba wyrazy jako predykatywy wyrażają ocenę jakiejś sytuacji lub czyichś działań jako złych, nieprzyjemnych, ale używane są również w znaczeniu przysłowka stopnia i miary (por. „*ужасно* очень, в высшей степени, чрезвычайно” [Ефремова, online]). Kwestia ich stosowania jako intensyfikatorów wydaje się aktualna, gdyż poruszana jest nie tylko w pracach językoznawców [Czapiga 2018, 19–30], lecz także absorbuje innych użytkowników języka, czego wyrazem może być zainteresowanie tematem na internetowych blogach i w „poradniach językowych”. Porównajmy:

Witam serdecznie, moje pytanie dotyczy przysłowka *strasznie*, którego powszechnie używa się zamiast słowa *bardzo*, czyli w sformułowaniach *strasznie ładna, strasznie zimno* itp. (...) czy mówienie w ten sposób jest niepoprawne, a może tylko mało eleganckie?

Przysłówek *strasznie* (a także formy: *straszny, straszliwy, straszliwie*) służy przede wszystkim określeniu zjawisk czy wydarzeń przerażających, pełnych grozy. Fakultatywnie jest on jednak używany w znaczeniu ‘bardzo, nadzwyczaj, niezmiernie’, np. *strasznie się cieszę* itp. Stosowanie tego przysłowka w powyższym znaczeniu uzależnione jest od rodzaju kontaktu językowego (w *Słowniku języka polskiego* leksem ten w znaczeniu ‘bardzo, nadzwyczaj’ opatrzony jest kwalifikatorem potoczny). Pojawienie się i funkcjonowanie przysłowka *strasznie* w polszczyźnie potocznej

w przywoływanym znaczeniu można wyjaśnić za J. Miodkiem potrzebą poszukiwania coraz świeższych, mocniejszych i nieutrwalonych form ekspresji. W mowie żywej, potocznej, zdaniem badacza, strona ekspresywna jest ważniejsza od logicznych formuł sztywno określających znaczenia poszczególnych słów [Sikorska, online].

I kolejna wypowiedź na ten temat:

Wiele osób zżyma się na przysłówek *strasznie* używany w wypowiedziach niemających nic wspólnego ze strachem, bojaźnią czy przerażeniem, np. *Strasznie ci dziękuję, że do mnie wpadłaś; Wczoraj tak strasznie cały dzień lało, że nie ruszyłam się z domu; To strasznie przykra historia z tym dyżurowaniem przez cały miesiąc.* (...) Potocznie wolno tak mówić, o czym informuje *Wielki słownik poprawnej polszczyzny* pod redakcją prof. Andrzeja Markowskiego. Przy hasle *strasznie* – poza definicjami 1. ‘w sposób wzbudzający strach; groźnie, przerażająco’ i 2. ‘źle, okropnie’ – widnieje trzecia *pot.* ‘bardzo, nadzwyczaj, niezmiernie’. Przestrzega się tam jedynie przed tym, by w tym ostatnim wypadku słowa tego nie nadużywać i zamiast *Strasznie się zmęczyłem; Był strasznie zajęty; Strasznie dużo pieniędzy* mówić czasem *Okropnie, bardzo się zmęczyłem; Był ogromnie, nadzwyczaj, bardzo zajęty; Bardzo dużo pieniędzy*, jednym słowem – żeby korzystać z synonimów, ponieważ w przeciwnym razie wypowiedzi stają się monotonne, manieryczne, ubogie stylistycznie [Malinowski, online].

W przykładach (3) i (4) przysłówek *strasznie*, mający znaczenie intensyfikujące, został pominięty w tekście docelowym, co sprawia, że przekaz ulega pewnemu osłabieniu w stosunku do wersji wyjściowej.

Przymiotniki i przysłówki z rdzeniem *-strach-*, nie nazywając emocji, występują również jako wykładniki negatywnej oceny. Porównajmy kolejne przykłady:

(5) *Jako przyjaciółka ona jest świetna, ale jako żona – straszna.*

Как подруга она чудесная, но как жена – ужасная.

(6) *Boże, jak ona wygląda! Strasznie!*

Боже, как она выглядела! Ужасно!

(7) *Nie tak sobie wyobrażałem naszą pierwszą rozmowę, ale rozumiem, że musi być w strasznym stanie.*

Я не так себу представлял наш первый разговор, но понимаю, что она в ужасном состоянии.

W zebranych materiale leksemy *smutek*, *złość* i *strach* – pojęcia odnoszące się do procesów psychicznych, nasuwające skojarzenia emocjonalne [Spagińska-Pruszk 2005, 12] – wystąpiły kilkakrotnie w roli podmiotu. Porównajmy następujące przykłady:

(8) (...) *i wtedy jego uśmiechnięte oczy przyprószał smutek.*

(...) *его смеющиеся глаза застилали грусть.*

- (9) *Patrzyła przez tyle lat na jej smutne życie i rosła w niej **złość** do mężczyzn.*
*Долгие годы она наблюдала за ее печальным существованием, и душа переполнялась **гневом, обидой** на всех мужчин.*
- (10) ***Złość** na matkę wypływała ze łzami jak skisła woda po ogórkach, które odcedzała pod koniec sierpnia.*
***Обида** на мать вытекала вместе со слезами, как прокисшая вода из-под огурцов, которую она сцеживала в конце августа.*
- (11) *Annie **złość** podchodzi do gardła.*
***Раздражение** волной подкатило к горлу Анны.*
- (12) *Więc dlaczego **strach** podjechał jej nagle do gardła?*
*Тогда почему к горлу подкатил комок **страха**?*

W przykładzie (9) w tekście docelowym nazwy emocji (*гневом, обидой*) pełnią funkcję dopełnień, podmiotem jest *душа*. Jak pisze Agata Piasecka, „Psychologiczne rozumienie *души* odnosi się do dyspozycji duchowych, psychicznych, uczuciowych oraz intelektualnych człowieka, wiąże się z moralnością, umiejętnością odróżniania wartości pozytywnych od negatywnych [Piasecka 2013, 48]. Uwagę zwraca fakt, że w przytoczonych przykładach podmiot, wyrażony rzeczownikami ze znaczeniem stanów emocjonalnych, nie jest tożsamy z subjektem zdania. Mianem subiekta semantycznego nazywamy wykonawcę czynności lub nosiciela stanu nazwanego predykatem, przy czym jest on wyrażany leksemami mającymi znaczenie konkretne, relewantnymi poprzez wskazywanie na określony element rzeczywistości [Rudyk 2013, 22]. W języku polskim najczęstszym sposobem eksplicytnej realizacji subiekta semantycznego są formy imienne w mianowniku, przez co często pokrywa się on z podmiotem, natomiast nazwy stanów emocjonalnych, czyli pojęcia abstrakcyjne, niemające przedmiotowego znaczenia, nie mogą występować w roli subiekta. W cytowanych przykładach subiekt został wskazany eksplicytnie zaimkami i wyrażeniami przyimkowymi *jego* (...) *oczy przyprószał smutek / ego* (...) *глаза застигла злость; rosła w niej złość do mężczyzn; strach jej podjechał do gardła* oraz imieniem własnym w przypadku zależnym: *Annie złość podchodzi do gardła / Раздражение* (...) *подкатило к горлу Анны*. Subiekt zdań obu języków w przykładzie (10) oraz subiekt zdania rosyjskiego (12) są uwarunkowane kontekstualnie – identyfikacja wymagałaby przywołania dłuższych fragmentów tekstu.

W przytoczonych egzemplifikacjach na miejscu polskiego leksemu *złość* zastosowano wyrazy *обида, гнев, раздражение*, co pokazuje, że istnieją rozmaite oblicza złości, mające różne tło, odmienne przyczyny i przejawy. Porównajmy definicje odnotowanych rosyjskich rzeczowników: *обида* „1. Несправедливо причиненное огорчение, оскорбление. 2. Чувство, вызванное таким огорчением”; *гнев* „Чувство сильного негодования или возмущения, состояние крайнего

раздражения или недовольства кем-л., чем-л. (обычно бурно проявляющееся)»; *раздражение* «перен. Состояние нервного возбуждения, взволнованности» [Ефремова, online].

W większości przywołanych wyżej przykładów rzeczownikom nazywającym uczucia, a więc pojęcia abstrakcyjne, zostały przypisane cechy czy czynności istot żywych lub przedmiotów (*rosła, podchodzi, wypływała, podjechał*). Obecne tu metafory podkreślają nierozzerwalny związek ludzkiego ciała z duszą, warstwy emocjonalnej ze sferą fizyczności. Czytamy, że *Złość wypływała ze łzami*, czyli ktoś płakał ze złości – reakcja somatyczna została wywołana przez stan emocjonalny subiekta. *Złość podchodzi do gardła, strach podjechał (...) do gardła*, a więc zapanaował nad nim jeszcze szybciej niż złość. Znamy ten stan, kiedy silne wzburzenie, trwoga czy stres sprawiają, że mamy ściśnięte gardło, trudno jest nam oddychać, nie możemy wydusić z siebie słowa. W innych przypadkach podchodzące do gardła złość czy strach mogą zwiastować parawerbalny objaw takiego stanu, jakim jest krzyk. W zdaniu *uśmiechnięte oczy przypórószał smutek* znajdujemy leksykalne wykładniki przeciwstawnych emocji: radości i smutku. Odczucia te przejawiają się, co znamienne, w oczach, będących, jak głosi przysłowie, zwierciadłem duszy: podczas gdy nasze zachowanie, ruchy, gesty w dużym stopniu możemy świadomie kontrolować, w oczach przejawiają się rzeczywiście odczuwane emocje, jak widać w podanym przykładzie, nawet przeciwstawne – organ ten zdaje się opierać wpływowi świadomości.

W kolejnym fragmencie wyrażenie zawierające leksem *oczy* i rzeczownik nazywający emocję pełni funkcję predykatywną. Porównajmy:

- (13) *Przed oczami mam obraz dziewczyny przy koniach. Dziewczyna w białej sukience trzyma rękę tuż przy chrapach, ale patrzy gdzieś w dal i ma ten sam smutek w oczach co Ty.*

На стене висит картина, на которой изображена девушка с лошадьми. Девушка в белом платье, положив руку на морду лошади, смотрит куда-то вдаль, и в ее глазах такая же грусть, как у тебя.

Orzeczenie zostało wyrażone frazematycznie w zdaniach obu języków. W kolejnych przykładach znajdujemy orzeczenia czasownikowe, przy czym predykaty strachu w tekście docelowym zawierają rdzeń inny niż *-страх-*, jak to było w przypadku tłumaczenia rzeczowników. Porównajmy:

- (14) (...) *ciepło jego ciała było tak naturalne, że przestraszyła się (...).*

Тепло его тела было настолько привычным, что она испугалась.

- (15) *Kiedy spojrzała za siebie, przestraszyła się.*

Когда Юстина остановилась и осмотрелась вокруг, то испугалась (...).

- (16) *Niech mnie pan nie straszy.*
He pygaïme меня.

W zebranym materiale odnotowano również przymiotniki i imiesłowy przymiotnikowe ze znaczeniem wybranych emocji negatywnych, pełniące funkcję orzeczników w strukturze orzeczeń imiennych, np.

- (17) *Więc nie jestem zła... (...).*
Я не злая (...).
- (18) *Żaden mężczyzna nie oglądał z bliska jej kolan ani łydek, ani tym bardziej ud, ale była przestraszona, a on już nie kojarzył się jej wcale z tamtym służalczym i służbowym zginaniem (...).*
Ни один мужчина еще не осматривал ее колени, лодыжки и тем более бедра, но она была испугана, и Матеуш больше не ассоциировался у нее с тем вежливым и услужливым человеком из ресторана.

W kolejnych egzemplifikacjach znajdujemy te same bądź podobne leksemy, co w przykładzie (18), ale ich role składniowe są inne. Porównajmy:

- (19) *Podniesie tapczan i zobaczy małą, przestraszoną dziewczynkę.*
Приподнимет кровать и увидит маленькую испуганную девочку.
- (20) *Z lustra patrzyły na nią wystraszone oczy.*
Из зеркала на нее смотрели испуганные глаза.
- (21) *Na wydmie stał duży czarny pies i pokazywał zęby. Stanęła, przestraszona, zebrane kamyki ciążyły w kieszeniach kurtki, wiedziała, że przed psem nie należy uciekać (...).*
На песчаном холме, оскалив пасть, стояла собака. Испуганная, девушка остановилась. Собранные камни оттягивали карманы куртки. Она слышала, что от собаки не следует убежать (...).

W zebranym materiale funkcję przydawek ze znaczeniem negatywnych emocji rzadziej pełnią przymiotniki, częściej – imiesłowy przymiotnikowe. We fragmencie (21) wyróżnione leksemy występują jako wyodrębnione przydawki. W tekście polskim określenie znajdujemy po czasowniku (subjekt pozostaje do ustalenia na podstawie kontekstu), natomiast w przekładzie przydawka poprzedza podmiot i orzeczenie, jednak, co istotne, została ona oddzielona przecinkiem – gdyby go w tym miejscu zabrakło, sens całości uległby zmianie: zatrzymałaby się już wcześniej przestraszona dziewczyna, a w obecnym układzie strach rozumiemy jako powód, z jakiego się zatrzymała.

Materiał faktograficzny zawiera również użycia leksykalnych wykładników smutku, złości i strachu w funkcji okoliczników. Porównajmy kolejne przykłady:

- (22) *Antek umilkł, dopiero kiedy dojechali do domu, popatrzył na nią ze smutkiem.*
Антек замолчал, и только когда они подъехали к дому, он посмотрел на нее с грустью (...).
- (23) – *Jesteś – powiedział smutno. – Ale miałaś rację. Nie można tak żyć.*
 – *Ты здесь, – грустно сказал он, – но ты была права. Так жить нельзя.*
- (24) *Popatrzył na nią smutno (...).*
Он только посмотрел на нее с грустью (...).
- (25) *Jej zielone oczy zmrużyły się ze złości.*
Ее зеленые глаза сощурились от злости.
- (26) *Justyna zadrżała ze strachu i niesmaku (...).*
Юстина задрожала от страха и отвращения (...).

Wyróżnione przysłówki i wyrażenia przyimkowe sygnalizują nieprzyjemny nastrój, odczuwaną negatywną emocję, towarzyszącą głównej czynności wykonywanej przez subiekt [Czapiga 2014, 129]. Formy *ze złości / om zлости, ze strachu / om страха*, pełniące funkcję okoliczników przyczyny, wskazują na negatywne stany emocjonalne jako przyczynę konkretnych objawów somatycznych: *oczy zmrużyły się / глаза сощурились, Justyna zadrżała / Юстина задрожала*.

W zebranych materiale użycia leksemów nazywających negatywne emocje w funkcji dopełnień są incydentalne. Porównajmy przykłady:

- (27) (...) *umierał człowiek, którego kochała, jedyny człowiek, który ją chronił przed strachem (...).*
Умирал человек, которого она любила, единственный человек, который защищал ее от страха.
- (28) *Ten strach ona musiała zostawić sobie na później, na jazdę windą do biura.*
Этот страх она подавляла до тех пор, пока не приходила на работу.

Dopełnienia dalsze w egzemplifikacji (27) mają różne formy wyrażenia w każdym z języków: narzędnik z przyimkiem *przed* w oryginale i dopełniacz z przyimkiem *om* w tekście docelowym. W przykładzie (28) *strach* jest natomiast uprzedmiotowiony, sprowadzony do roli obiektu.

Przeprowadzona analiza pozwala sformułować następujące wnioski:

1. Leksemy ze znaczeniem wybranych emocji negatywnych mogą pełnić funkcje zarówno głównych, jak i pobocznych części zdania. Rzeczowniki nazywające stany emocjonalne, będąc podmiotem zdania, nie mogą występować jako ich subiekt semantyczny.

2. Funkcje analizowanych jednostek są zazwyczaj zbieżne w zdaniach obu języków, co wynika z faktu, że dane leksemy są tłumaczone za pomocą ekwiwalentów słownikowych, zachowujących tożsamość morfologiczną. Wyjątek stanowią

wyrażenia przyimkowe na miejscu przysłówków (np. *smutno* → *с грустью*), jednak klasyfikowane funkcjonalnie jako frazy przysłówkowe odpowiadają im składniowo.

3. Choć przedmiotem analizy były role syntaktyczne wybranej grupy leksemów, nie sposób nie zauważyć, że jednostki te budują obrazy metaforyczne, często zawierające komponent *oczy / глаза*, np. *oczy przyprószył smutek / глаза застигла грусть; та smutek w oczach / в ее глазах грусть* lub nawiązujące do fizycznych stanów, czynności, zachowań, np. *złość podchodzi do gardła / раздражение подкатило к горлу; zadrżała ze strachu / задрожала от страха*.

Bibliografia

- Borek Małgorzata. 1999. *Predykaty wyrażające dyskomfort psychiczny w języku rosyjskim w konfrontacji z językiem polskim*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Czapiga Zofia. 2014. *Wyrażenie złości leksemami słowoobrazowateł'nogo gnezda s kornem -zl- i ih pol'skimi ěkvivalentami* [Выражение злости лексемами словообразовательного гнезда с корнем -zl- и их польскими ěквивалентами]. W: *Tekst – Predłozhenie – Slovo. IssledovaniĀ po russkoti Āzyku* [Текст – Предложение – Слово. Исследования по русскому языку]. Red. Czapiga A., Czapiga Z. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Czapiga Zofia. 2018. *Užasno rad. Ob ěmocional'nyh intensifikatorah v russkom i pol'skom Āzykah* [Ужасно рад. Об эмоциональных интенсификаторах в русском и польском языках]. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Glottodydaktyka” 10, z. 99: 19–30.
- Data Krystyna. 2000. *W jaki sposób językoznawcy opisują emocje? W: Język a Kultura*. T. 14: *Uczucia w języku i tekście*. Red. Nowakowska-Kempna I., Dąbrowska A., Anusiewicz J. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Ėfremova Tat'Āna Fedorovna. 2000. *Novyj slovar' russkogo Āzyka. Tolkovo-slovoobrazovatel'nyj*. Moskva: Russkij Āzyk. (online) <https://udarenieru.ru/index.php?word=on> (dostęp 13.08.2018)
- [Ėфремова Татьяна Федоровна. 2000. *Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный*. Москва: Русский язык] (online) <https://udarenieru.ru/index.php?word=on> (dostęp 13.08.2018)].
- Grochola Katarzyna. *Upoważnienie do szczęścia*. (online) <https://docplayer.pl/59221626-Katarzyna-grochola-upowaznienie-do-szczescia.html> (dostęp 1.05.2018).
- GroholĀ Katażina. *GarantiĀ na sĉast'e*. Perevod: Garaeva E., Mařinska L. (online) <http://avidreaders.ru/read-book/garantiya-na-schaste.html> (dostęp 1.05.2018) [Грохоля Катажина. *Гарантия на счастье*. Перевод: Гараева Е., Машинска Л. (online) <http://avidreaders.ru/read-book/garantiya-na-schaste.html> (дostęp 1.05.2018)].
- Grzegorzczkova Renata. 2002. *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Il'in Evgenij Pavloviĉ. 2001. *Ėmocii i ĉuvstva*. Sankt-Peterburg: Piter [Ильин Евгений Павлович. 2001. *Эмоции и чувства*. Санкт-Петербург: Питер].
- Inny słownik języka polskiego. P–Ż*. 2000. Red. Bańsko M. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Malinowski Maciej. (online) <https://obcyjezykpolski.pl/straszne-mi-przykro/> (dostęp 14.08.2018).
- Piasecka Agata. 2013. *Studium lingwistyczne i kulturologiczne rosyjskich frazeologizmów z komponentami serdce i duřa* [Studium lingwistyczne i kulturologiczne rosyjskich frazeologizmów z komponentami serdce i душа]. Łódź: Primum Verbum.

- Ranschburg Jenó. 1980. *Lęk, gniew, agresja*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Rudyk Anna. 2013. *Subiekt semantyczny w zdaniach z predykatywami modalnymi i wartościującymi. Konfrontacja polsko-rosyjska*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Sikorska Lucyna. (online) http://pwsz.chelm.pl/poradnia_jezykowa/index_2.php?id_k=5&id_p=84 (dostęp 14.08.2018).
- Spagińska-Pruszek. 2005. *Język emocji. Studium leksykalno-semantyczne rzeczownika w języku polskim, rosyjskim i serbsko-chorwackim*. Łask: Oficyna Wydawnicza Leksem.
- Wielki słownik polsko-rosyjski. P–Ż*. 1979. Hessen Dymitr, Stypuła Ryszard. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Wierzbicka Anna. 1971. *Kocha, lubi, szanuje. Medytacje semantyczne*. Warszawa: Wiedza Powszechna.

Summary

Lexical exponents of selected negative emotions in the Russian language version of *Upoważnienie do szczęścia* by Katarzyna Grochola

The subject of the analysis in this article are words that describe negative emotions of sadness, anger and fear: nouns, verbs, adjectives and adverbs containing the following roots: *-smut-*, *-zł-* and *-strach-*. The source of the factual material is the book by Katarzyna Grochola *Upoważnienie do szczęścia* and its translation into Russian. The collected factual material includes a total of 42 examples of sentences with lexemes with the meaning of sadness, anger and fear, containing the aforementioned roots and includes 9 exponents of sadness, 10 – of anger and 23 examples in which the emotion of fear is named.

The syntax roles of the analysed lexemes and their Russian text equivalents are usually convergent in the sentences of both languages, which results from the fact that the lexemes are in most cases translated by means of dictionary equivalents, retaining the morphological identity.

Key words: sadness, anger, fear, Polish language, Russian language

Kontakt z Autorką
annarudyk@yandex.ru